

korte mededelingen

Natuurprijs voor bioloog Frans Vera

Frans Vera heeft de eerste Edgar Doncker Natuurprijs gekregen. Vera heeft volgens de jury *'een baanbrekende en verstrekkende visie op de natuurontwikkeling vormgegeven'*.

Vera stelt dat de natuur het resultaat is van natuurlijke processen en niet van cultuurmaatregelen en dat, binnen de gebieden waar dat mogelijk is, de natuur de kans moet krijgen zichzelf te ontwikkelen zonder dat de mens daarbij ingrijpt. De Oostvaardersplassen zijn een goed voorbeeld. De natuur schept hier haar eigen voorwaarden en ontwikkelt zich tot een zeer gevarieerd en rijk natuurgebied.

Volgens de jury heeft de natuur dankzij de ideeën van Frans Vera weer een nieuw perspectief. Uit het juryrapport: *'Vera's creatieve geest en doorzettingsvermogen, gecombineerd met een niet afflatende ijver en (soms) eigenwijsheid om vanzelfsprekendheden en ingesloten natuurdogma's stevig ter discussie te stellen hebben ertoe geleid dat de natuur in Nederland er anders zal gaan uitzien en anders wordt ervaren'*. Bij de overwegingen van de jury hebben niet alleen de criteria waaraan de prijswinnaar moest voldoen een grote rol gespeeld. Ook de wijze waarop in Nederland wordt gedacht over natuurbehoud en natuurontwikkeling is van belang.

Vroeger was natuurbehoud gericht op het veilig stellen van bestaande natuurwaarden. Daarna was natuurbehoud erop gericht de natuur te koppelen aan specifieke grondsoorten en gebieden, zoals de duinen, het rivierenlandschap, de Veluwe of de Waddenzee. Nu is natuur bijna synoniem voor groepsruimte.

Natuur is een optelsom van natuurlijke elementen, die al of niet het gevolg zijn van ons handelen. De meningen over hoe natuurbehoud en ontwikkeling moeten worden aangepakt staan, mede door Frans Vera, ter discussie.

De prijs bestaat uit een bedrag van 300.000 gulden. Vijftigduizend gulden mag Vera houden, de rest gaat naar een natuurproject dat de prijswinnaar uitkiest. Frans Vera heeft besloten het bedrag te gebruiken voor het maken van een mediaproject dat ten doel heeft deze nieuwe inzichten in natuurontwikkeling en natuurbehoud en de achtergronden ervan bij een breed publiek bekendheid te geven.

Ruim zeventig mensen werden voorgedragen voor de prijs.

Dr. Frans W.M. Vera.
Foto: Hans Dirksen.

Volgens de jury lag de kwaliteit van de ingediende voordrachten hoog. De jury bestond uit O. Verschuier, R. Rauwenhoff en J. Kuper.

Bron: De Gooi- en Eemlander 10 juni 1998.

Edgar Doncker

De naamgever van de prijs en van de stichting werd op 15 juni 1926 geboren in Hamburg. Hij bracht zijn jonge jaren door in Duitsland, België en Nederland. Na zijn middelbare school ging Edgar Doncker al snel in zaken. Hij werkte in de visserij- en later in de levensmiddelenbranche en reisde daarvoor de hele wereld af. Met een vriend zette hij een eigen im- en exportbedrijf op en later werd daaraan een beheer- en beleggingsmaatschappij toegevoegd. Edgar Doncker is tot zijn dood, op 14 oktober 1996, actief geweest. Naast de directievoering van zijn eigen onderneming bekleedde hij enkele commissariaten- en bestuursfuncties. Hij was er heilig van overtuigd dat de mens alles kon bereiken als hij er maar genoeg voor over had. Hij was spaarzaam, maar genoot intens van het leven en wist zijn visie en levensvreugde over te brengen op zakenrelaties en vele vrienden. Zijn schier onuitputtelijke energie stopte hij, behalve in zijn werk, in vele hobby's en vriendschappen.

Edgar Doncker.

Edgar Doncker straalde een grote menselijke warmte uit. Hij hield van mensen en van het leven. Omdat hij geen kinderen had, wilde hij zijn vermogen na zijn dood ten dienste stellen van de gemeenschap. Hij vond dat mensen die iets wezenlijk bijdragen aan het welzijn van iedereen voor het voetlicht gebracht en gesteund moeten worden. Daarom heeft hij de Stichting Edgar Donckerfonds in het leven geroepen en een paar van zijn naaste vrienden gevraagd het door hem nagelaten vermogen te beheren.

Behalve de Edgar Doncker Natuurprijs zal in 1999 de Edgar Donckerprijs voor kindergeneeskunde worden uitgereikt en in het jaar 2000 de Edgar Doncker Cultuurprijs.

Het bestuur van de Stichting Edgar Donckerfonds wordt gevormd door: de heer P.M. Middeldorp te Bloemendaal, voorzitter, mevrouw mr. M. Middeldorp te Bloemendaal, secretaris, mevrouw J. Wessels te Hillegom, penningmeester.

Prins Bernhard Prijs voor Natuurbehoud naar Peter Nijhoff

Het bestuur van het Prins Bernhard Fonds heeft de Prins Bernhard Fonds Prijs voor Natuurbehoud 1998 toegekend aan de heer Peter Nijhoff voor zijn grote verdiensten voor natuurbehoud, landschapsbescherming en milieubeheer in Nederland. Als secretaris van de voormalige Contact-Commissie Natuur- en Landschapsbescherming heeft Nijhoff aan de wieg gestaan van de in 1972 opgerichte Stichting Natuur en Milieu waarvan hij sinds de oprichting directeur en secretaris is. Z.K.H. Prins Bernhard reikt de prijs op 4 november uit in de Westerkerk te Amsterdam.

Peter Nijhoff kan worden beschouwd als de verspersoonlijking van de natuur- en milieubescherming in Nederland. Opgenomen 16 september 1995.
Foto: Iemy Bultuis.

Peter Nijhoff (1934) studeerde biologie aan de Rijksuniversiteit Leiden. Sinds het eind van de jaren vijftig is hij werkzaam in de natuur- en milieubeweging. Onder zijn leiding is de Stichting Natuur en Milieu uitgegroeid tot de toonaangevende actie-organisatie op het gebied van natuur, milieu en landschap. Zeventig medewerkers zetten zich in voor een leefbare toekomst via dialoog, politieke lobby, juridische actie en publiciteit. Zij ontwikkelen ideeën en doen voorstellen; gesprekspartners zijn niet alleen overheid en politiek, maar ook het bedrijfsleven, de wetenschap en andere maatschappelijke organisaties, zowel nationaal als internationaal.

Nijhoff nam zitting in een groot aantal adviescommissies van de overheid, onder meer op het gebied van de ruimtelijke ordening, bosbouw, nationale parken en landinrichting. Ook internationaal heeft hij zijn sporen verdiend, onder meer in de World Conservation Union.

Van zijn hand verschenen enkele honderden artikelen in tijdschriften, op de opiniëpagina's van dagbladen, in congresverslagen en in boeken. Nijhoff ontving de volgende onderscheidingen: Oudemans-medaille Vereniging Natuurmonumenten (1971), Ridder Orde Oranje Nassau (1978), Ridder Orde Gouden Ark (1989), Officier Orde Oranje Nassau (1989).

De jury van de Prijs Natuurbehoud 1998 bestond uit de heren professor dr. C.W.P.M. Blom (voorzitter), ir. P. Bakker, ir. P.J. van Herwerden, F.G. de Ruiter en mr. P.C.E. van Wijnen. De jury roemt de enorme inzet waarmee Peter Nijhoff de zorg

voor de natuur en het milieu bepleitte bij ministers, kamerleden, ambtenaren, provincies en maatschappelijke organisaties. Zijn betrokkenheid, zijn grote kennis van zaken en doorzettingsvermogen hebben de Stichting Natuur en Milieu tot een gerenommeerde organisatie gemaakt. Peter Nijhoff kan derhalve worden beschouwd als de verspersoonlijking van de natuur- en milieubescherming in Nederland.

Behalve de PBF Prijs voor Natuurbehoud reikt Z.K.H. Prins Bernhard op 4 november nog een aantal andere Prins Bernhard Fonds Prijzen uit. Aan deze oeverprijzen is een bedrag van f 100.000,- verbonden. Hiervan mag f 25.000,- vrijelijk worden besteed. Het overige gedeelte moet worden geïnvesteerd in een van de projecten van de organisatie of de persoon die de prijs ontvangt.

Thijssse zit weer in de duinen

Het door Jan Wolkers te maken Thijsssemonument laat op zich wachten door gebrek aan geld, maar een heel ander beeld ter nagedachtenis van dr. Jacob Pieter Thijssse is inmiddels realiteit. Het staat in de duinen ten zuiden van De Koog aan het Seeting-pad, dat loopt van De Koog naar EcoMare en terug. Het is een initiatief van hotelier Harry Wuis, die er enkele tienduizenden gulden in heeft gestoken.

Het bijna levensgrote bronzen beeld is gemaakt door Taeke Friso de Jong uit Kamerik, die ook de maker is van het beeld van Gerrit de Haan in de hal van EcoMare. Hij exposeerde eens in Wuis' galerie Het Posthuys, vandaar het contact.

De hotelier had al lang geleden te kennen gege-

Het bijna levensgrote beeld is gemaakt door Taeke Friso de Jong uit Kamerik.
Foto: Texelse Courant.

ven dat hij financieel wilde bijdragen aan een monument ter nagedachtenis aan Thijsse. *'Maar dan moest het wel figuratief worden, dus voor iedereen herkenbaar als Thijsse. Het ontwerp dat Wolkers maakte was iets totaal anders en sprak me dus niet aan. Ik vind dat hier een beeld moet staan waarin je Thijsse ziet in een voor hem typerende houding te midden van de Texelse natuur.'*

Dat laatste lijkt aardig te zijn gelukt. Thijsse in brons zit met verrekijker in de hand in het terrein, zoals hij dat vroeger op Texel deed te midden van zijn scholieren die hij over de natuur vertelde. De niet erg in het oog springende plek heeft nog even ter discussie gestaan. Wuis voelde aanvankelijk voor een hoger punt in de duinen ter hoogte van het Maartenhuis met uitzicht op zee. Maar om vooral praktische redenen werd de nu gekozen lagere positie in een kuiltje naast het wandelpad beter gevonden.

De familie Wuis, geholpen door kennissen waaronder wie kunstenaar De Jong, plaatste het zware beeld zaterdag 6 juni eigenhandig, na het in twee delen op een wagen te hebben aangevoerd. Het staat op een sokkel van donker hardsteen, Noors kwartsiet, waarin de naam Thijsse is gegraveerd. Mogelijk komt in de buurt van het beeld of aan het begin van het pad dat erheen leidt, nog een bord met uitleg over de betekenis van Thijsse. Het is de bedoeling dat in september een soort onthulling zal plaatsvinden. Om het beeld in de staatsduinen te kunnen zetten sloot Wuis met Staatsbosbeheer een contract inzake recht van opstal voor tien jaar. Het tarief werd voor dit speciale geval op nul gulden gesteld.

Bron: Texelse Courant 9 juni 1998.

Nieuwe bewijs dat vogels van dino's afstammen

Op het eiland Madagaskar voor de oostkust van Afrika zijn in een 70 tot 65 miljoen jaar oude rotsformatie de fossiele resten gevonden van een oervogel ter grootte van een Raaf, die lijkt af te stammen van vleesetende Dinosauriërs. Het gaat om beenderen van vleugels, die een spanwijdte van zestig centimeter hadden en duidelijke sporen van veren vertonen, een lange staart en een grote sikkelvormige klauw.

Volgens Catherine A. Forster van de Universiteit van New York, die de leiding had van de internationale groep van onderzoekers, betekent de vondst een doorbraak in het al jaren durende debat over de herkomst van vogels.

De nieuwe dinovogel heeft de naam *Rahona ostromi* gekregen. In het lokale Madagaskar-dialect betekent dit zoveel als 'de dreiging van Ostrom vanuit de wolken'. John Ostrom is een paleontoloog die al jaren de theorie verdedigt dat vogels vanuit Dinosauriërs zijn geëvolueerd. Het debat over de afstamming van vogels is de afgelopen jaren verhevigd door vondsten in Spanje en China. In China heeft men op een aantal vindplaatsen ten noorden van de hoofdstad Peking zelfs afdrucken en resten van veren aangetroffen.

Catherine Forster, die de ontdekking in het komende nummer van het wetenschappelijke tijdschrift *Science* wereldkundig maakt, betoogt dat '*Rahona*' in veel opzichten lijkt op de beroemde, in een Duitse steengroeve gevonden, *Archaeopteryx*. Samen zouden ze aan de basis staan van de stamboom van de vogels, met als voorvader een dinosauriër.

Bij de recente vondst op Madagaskar zijn ook de resten van meer moderne vogels en andere dinosauriërs uit het desbetreffende geologische tijdperk (dat overigens naar Maastricht genoemd is en als Maastrichtien bekendstaat) aangetroffen.

Bron: Dagblad De Telegraaf 19 maart 1998.

Nieuwe vogel ontdekt in Andesgebergte

Ornithologen hebben hoog in de Ecuadoraanse Andes een nog niet eerder door wetenschappers gesignaleerde vogel ontdekt. Dat heeft het Center for Neotropical Ornithology van de Academy of Natural Science in het Amerikaanse Philadelphia gisteren bekendgemaakt.

De ontdekking werd vorig jaar november gedaan door het hoofd van het centrum, Robert Ridgely, en de Ecuadoraanse vogelkenner Lelis Navarrete. De twee trokken door het hooggebergte om opnamen van vogelgeluiden te maken. Daarbij hoorden ze een vreemd geluid dat het midden hield tussen het blaffen van een hond en de roep van een uil.

'Wij realiseerden ons direct vanaf het begin dat het iets merkwaardigs was dat wij in de verte hoorden,' zo herinnert Ridgely zich. *'Ik verwachtte niet dat er iets volledig onbekends zou verschijnen, maar dat is precies wat gebeurde.'*

Het geluid kwam dichterbij en de twee mannen maakten snel een bandopname. Deze werd een aantal keren afgespeeld om de vogel te lokken. *'En dat werkte,'* vertelt Ridgely. *'Plotseling streek de vogel vlak voor mijn voeten neer.'*

Toen ze de grote vogel met ongebruikelijke witte vlekken op de kop zagen, wisten ze dat het om een nog niet ontdekt exemplaar ging.

In januari trok een team erop uit om de vogel te vangen, te onderzoeken en te fotograferen. In het vooraanstaande Amerikaanse ornithologische tijdschrift *The Auk* verschijnt binnenkort een beschrijving van de nieuwe vogel.

De vogel behoort tot de soort van de *Antpitta*, doorgaans in afzondering levende, niet trekken- de vogel met lange poten. De vogel voedt zich in het oerwoud met insecten. De ontdekking is vooral opmerkelijk omdat deze is gedaan in de buurt van het nationaal park Podocarpus, een gebied dat door ornithologen uitvoerig is bestudeerd.

Momenteel zijn er zo'n 9.000 vogelsoorten op aarde. (AP)

Bron: Dagblad De Telegraaf 12 juni 1998.

Juniregens slecht voor Korhoenders

Staatsbosbeheer maakt zich grote zorgen over de ontwikkeling van de korhoenderstand op de Sallandse Heuvelrug.

Voor het tweede achtereenvolgende jaar is er in de maand juni zoveel regen gevallen dat er moet worden geveerd voor het leven van de jonge kuikens. *'Wij houden hier ons hart vast'*, zegt Sjaak van Dijk, boswachter op de Sallandse Heuvelrug.

Ook vorig jaar was er al sprake van zo'n natte junimaand. Het gevolg was dat er dit voorjaar bij de tellingen om de omvang van de populatie vast te stellen, maar 23 Korhanen werden gezien: negen minder dan vorig jaar. Volgens Van Dijk valt niet uit te sluiten dat de junimaand van 1998 soortgelijke gevolgen heeft. *'Maar daarover kunnen wij pas volgend jaar meer zeggen, als we opnieuw het aantal hanen tellen. Misschien hebben wij nog geluk...'*

De boswachter meent wel dat er sprake is van een puur natuurlijk proces. Het is alleen niet bevorderlijk voor het behoud van de soort: de populatie Korhoenders op de Sallandse Heuvelrug is de enige in Nederland die levensvatbaar wordt geacht.

Het beleid van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten blijft er daarom op gericht de Korhoender op de Sallandse Heuvelrug te behouden. *'Zolang er nog minstens één haan en één hen over is, is er hoop'*, aldus Van Dijk.

Bron: Tubantia 29 juni 1998.

Nog geen optreden tegen verdrinken vogels in netten

De gemeente neemt (nog) geen maatregelen om een eind te maken aan het omkomen van vogels in visnetten op het wad. Het probleem zal eerst aan de orde worden gesteld in het Overleg Orgran Waddeneilanden.

Vogelbescherming Nederland had gevraagd om maatregelen omdat het wel eens voorkomt dat Eidereenden, Scholeksters, Bonte Strandlopers en andere vogelsoorten verward raken in de netten die nabij Texelse noordpunt op het wad staan. Ze verdrinken dan bij opkomend water of komen op andere wijze om.

De netten staan daar met vergunning van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Mede daarom is er met gemeentelijke regeling weinig aan te doen. Het ministerie is overigens bezig het beleid op dit punt te bekijken en zou rekening kunnen houden met een van de eilanden afkomstig verzoek om voorwaarden te verbinden aan de vergunningen. Tot dusver hebben de eilanden nooit tegen de visserij op het wad willen optreden omdat het wordt beschouwd als kleinschalige 'historische' activiteit die niet mag worden belemmerd.

Bron: Texelse Courant 14 juli 1998.

Wegen moeten 'dierveiliger'

Rijkswaterstaat gaat verscheidene wegen in Zee-land veiliger maken voor overstekend en overvliegend wild.

Een van de locaties die voor maatregelen in aanmerking komen, is de N57 bij Neeltje Jans, waar jaarlijks tal van meeuwen worden doodgereden. Aan weerszijden van de N57, bij de stormvloedkering, zit een meeuwenkolonie. De vogels ma-

ken vaak duikvluchten waarmee ze zichzelf en ook de automobilisten in gevaar brengen. Rijkswaterstaat denkt dat waarschuwingsborden om automobilisten op de meeuwen attent te maken, soelaas kunnen bieden. Een andere suggestie is de inzet van een valkenier om de meeuwen van de weg te houden (GPD).

Bron: De Gooi- en Eemlander 14 juli 1998.

Belevenissen met Torenvalken

Op 30 december 1984 zagen wij bij de Stichtse Brug bij Huizen N.-H. hoe een ♂ Torenvalk door zich vanuit de lucht met gesloten vleugels te laten vallen een vliegende ♀ Kemphaan ving om deze vervolgens in ruim één uur tijd op de grond te verorberen. Er werden de borst en ingewanden gegeten. Eerder hadden wij in de omgeving 21 Kemphanen waargenomen. Er had net een inval van hevige koude plaatsgevonden en er stond een harde wind. Dit lijkt ons een uitzonderlijke prooi en jachtwijze voor een Torenvalk en het toont aan hoezeer deze soort in staat is een gelegenheid uit te buiten.

Uitzonderlijke prooi en jachtwijze van een Torenvalk.
Foto: Wim Smeets.

Eveneens vermeldenswaard is het feit dat er ook buiten het broedseizoen tussen Torenvalken hevige gevechten kunnen plaatshebben. Op 6 oktober 1994 werd dit gezien tussen twee ♀-typen te Oosterend, Terschelling, waarbij de één de ander onder geroep tot op de grond achtervolgde en de dominante vogel hakte met gespreide vleugels tot bloedens toe in op de kop van het slachtoffer terwijl deze op de rug lag. De dominante vogel vloog daarna een naburige

■ P. Bauwens & J. Rahder, p/a Kapelstraat 43, 3572 CJ Utrecht.

Sinds in 1992 de Verenigde Naties het gebruik van reusachtige staande netten door de zeevisserij aan banden legde, is toepassing van lange vislijnen voorzien van haken met aas enorm toegenomen.

ke Grote Oceaan. Zorgwekkend is dat visserijorganisaties nu ook met vislijnenpraktijken zijn begonnen in de wateren rond Patagonië.

De 'American Bird Conservancy', een samenwerkingsverband van de 'Pacific Seabird Group', 'National Audubon Society' en 'Defenders of Wildlife' kreeg in maart 1997 de 'Food and Agriculture Organization' (FAO) van de Verenigde Naties zo ver om deskundigen in de arm te nemen die het probleem serieus te lijf gaan. Inmiddels is een 'Seabird Technical Working Group' aan de gang om met voorstellen te komen.

GLO.

Veldleeuweriken boven de bollenvelden

De Veldleeuwerik is in de laatste decennia als broedvogel teruggelopen in aantal. Dat geldt voor Nederland, maar ook voor een aantal andere landen (Van Dijk 1997 en Starringa 1994). Als oorzaak voor die achteruitgang in ons land worden genoemd de intensivering van het grondgebruik en het gebruik van landbouwvergiften. Vooral in cultuurland zijn de aantallen broedende Veldleeuweriken sterk verminderd. Het duidelijkst komt dat tot uiting in de weidelandschappen, waar de soort tot in een recent verleden een van de meest karakteristieke broedvogels was. In natuurgebieden, bijvoorbeeld op heidevelden, heeft de Veldleeuwerik zich in het algemeen goed weten te handhaven.

This is a detailed black and white map of the Hillegom area in the Netherlands. The map shows the Oostfriesland dike (Oostfriesland dijk) running diagonally from the top left towards the bottom right. To the north of the dike is the Oostfriesland river (Oostfriesland rivier) and the Oostfriesland polder (Oostfriesland polder). To the south of the dike is the Hillegom area, including the town of Hillegom, Elbroek, Beinsdorp, and Lisse. The map also shows the Oostfriesland dike (Oostfriesland dijk) and the Oostfriesland river (Oostfriesland rivier). The map is oriented with North at the top.

**Tussen 25 en 28 mei 1998
werden tussen De Zilk,
Hillegom en De Keukenhof
de zingende Veldleeuweriken
op kaart gezet.**

werik nog vrij algemeen broedt in één van de intensiefst beheerde cultuurlandschappen namelijk de bollenvelden. Scharringa (1994) vermeldt het voorkomen in Noordhollandse bollenvelden. Wat de traditionele bollenstreek in Zuid-Holland betreft, attendeerde Louis van Trig mij op een broedvogelonderzoek in de buurt van Hillegom (Hassefras 1995). Udo Hassefras gebruikte de territoriumkartering bij een bollengebied in de buurt van Hillegom, voornamelijk gelegen tussen de Hyacintenvaart en de Lisserbeek. In dit gebied van beperkte omvang werden in 1994 maar liefst 38 broedparen van de Veldleeuwerik vastgesteld.

Het oppervlak heb ik geprobeerd te schatten met als resultaat ± 200 ha. De dichtheid per 100 ha voor de Veldleeuwerik komt in de buurt van twintig, wat hoog is en waarmee goede gebieden in Noord-Holland (vooral veenweidegebieden) worden geëvenaard of overtroffen.

In het broedseizoen 1998 heb ik enige dagen (25-28 mei) rondgefietst in de bollenstreek tussen De Zilk, Hillegom en De Keukenhof en ik heb de zingende Veldleeuweriken op kaart gezet. Er werden 27 zangers vastgesteld. De beste resultaten werden geboekt langs de Leidsevaart en bij de Zwartelaan (zie figuur 1). Alleen vanaf de wegen is waargenomen, zodat de telling zonder twijfel onvolledig moet zijn. De gereden weglengte was $\pm 7,5$ km en als de gecontroleerde strook op 400 m wordt gesteld (200 m aan elke kant van de weg) kan het oppervlak in de buurt liggen van 300 ha. Dat laat een dichtheid van bijna tien paren per 100 ha zien.

Het zou uiteraard zeer interessant zijn hoe het grote aantal Veldleeuweriken in bollengebieden is te verklaren. De streek biedt trouwens meer verrassingen. De Gele Kwikstaart en de Patrijs scoren hoog in het onderzoek van 1994. Opvallend is verder dat de Geelgors, die in de jaren zestig nog vrij algemeen voorkwam in delen van de bollenstreek (eigen gegevens), nu geheel is verdwenen.

■ Jules Philippona, Het Eiland 9, 7231 NV Wamsveld.

LITERATUUR:

Dijk, A.J. van, F. Hustings, H. Sierdsema & T. Verstraal (1997): Broedvogel Monitoring Project jaarverslag 1994-95. Sovon-monitoringrapport 1997/03. Sovon, Beek-Ubbergen.

Hassefras, Udo (1995): Broedvogel-inventarisatie bollengebied Lisserbeek/Hyacintenvaart. De Duinrel 1 (5): 21-24.

Scharringa, Kees (1994): SVN veldleeuwerik-onderzoek - voorlopig verslag 1993. De Graspieper 14 (1): 15-21.

Steeds vaker een Koolmees in volière
Nederlandse vogelhandelaren en stropers maken zich steeds vaker schuldig aan het illegaal vangen van in het wild levende inheemse vogelsoorten.

Gevolg daarvan is dat de natuur wordt 'leeggeroofd'. Particulieren blijken tegenwoordig liever een Vink, een Roodborstje, een Koolmeesje of een lijster in een kooitje te willen hebben dan een parkiet of een kanarie.

Dat stelt de Dierenbescherming na diverse controles bij handelaren en vogelkwekers in ons land. Geconstateerd wordt dat de in het wild gevangen beestjes bij de kweker snel een ringetje om krijgen, zodat de schijn wordt gewekt alsof de vogels in gevangenschap zijn geboren en opgegroeid, zo zegt de Dierenbescherming.

De toegenomen interesse voor inheemse vogelsoorten (de vogels die in Nederland voorkomen) is een gevolg van nieuwe Europese vogelwetgeving. *'Tot vorig jaar mochten particulieren maar elf inheemse gekweekte vogelsoorten in een volière hebben, maar sinds enige tijd zijn dat er tweehonderd,'* aldus woordvoester Sanne van de Graaf van de Dierenbescherming.

Verder is het houden van inheemse vogelsoorten in een kooi of volière aantrekkelijk omdat de beestjes veel goedkoper zijn dan hun vaak zeldzame 'gevederde collega's' uit de exotische landen.

Om aan de gestegen vraag te kunnen voldoen, maar vooral ook omdat vogels vangen veel goedkoper én makkelijker is dan vogels kweken, trekken steeds meer handelaren de natuur in om netten of anderssoortige vogelvalen te zetten, aldus de Dierenbescherming.

Volgens de belangenorganisaties komen kopers van een wilde inheemse vogel, echter vaak van een koude kermis thuis. *'Die beestjes zijn het niet gewend om in gevangenschap te leven. Ze zijn vaak heel sociaal en zijn gewend om zelf hun kostje bij elkaar te sprokkelen. En dan komen ze ineens in hun eentje in een kooitje terecht. Vaak gaan dit soort vogels dan ook snel dood omdat ze totaal niet kunnen aarden,'* aldus woordvoester Van de Graaf.

Bron: Dagblad De Telegraaf 19 maart 1998, Fred Pruim.

Den Haag opent jacht op Eksters

Aan de Landzijde in Den Haag zijn gisteren boswachters begonnen met het vangen van stenen-goolende Eksters. Die dieren hebben al voor ongeveer tienduizend gulden schade veroorzaakt doordat ze stenen, die ze zouden verwarren met eieren, uit de lucht laten vallen op onder meer auto's en balkons van huizen.

De boswachters proberen de Eksters met lokvogels in kooitjes te lokken. Omdat de lokvogels niet uit het gebied komen proberen de Eksters aan de Landzijde de dieren te verjagen. Als ze het kooitje met lokvogel in stappen klapt het deurtje achter de dieren dicht. Volgens de gemeente zullen er tussen de vijftien en twintig dieren moeten worden gevangen. Gisteren liepen er vijf in de val. De Haagse dienst Stadsbeheer heeft een vangvergunning tot juni, maar de verwachting is dat de boswachters aan het einde van de week klaar zijn met hun klus.

Het vangen van de Eksters dient volgens de boswachters slechts als een tijdelijke oplossing. *'De stenen, die de oorzaak zijn, moeten weg,'* aldus boswachter P. Mink. De stenen liggen volgens de woningbouwvereniging als ballast op de daken van de flatgebouwen.

Het weghalen van de kiezelstenen is volgens de woningbouwvereniging geen oplossing. De ver-

eniging gaat een soort kippengaas over de daken van de flats spannen om te voorkomen dat de Eksters daar de stenen ophalen.

Volgens een woordvoerder van de dienst Stadsbeheer hoort het tot de zorgplicht van de gemeente om de Eksters weg te halen. *'De Eksters vliegen van een natuurgebied naar de stad. Er is altijd frictie tussen natuur en stad, maar in dit geval is het wel heel extreem'*, aldus de woordvoerder.

Bron: NRC/Handelsblad 8 april 1998.

Ekster teistert Heerhugowaard

In navolging van enkele andere plaatsen in ons land, is nu ook in Heerhugowaard een stenen-gooiende Ekster gesignaleerd.

Een bewoner van de Constantijn Huygensstraat in Heerhugowaard trof al enkele dagen stenen nabij de woning aan die daar niet thuishoorden. Gistermiddag ontdekte de man hoe die stenen daar komen. Hij was er namelijk getuige van dat een overvliegende Ekster een steen uit z'n snavel liet vallen op de auto van de man. Hierdoor sneuvelde de achterruit van de wagon.

Het vermoeden bestaat dat de Ekster dacht er met een ei vandoor te zijn gegaan, maar later tot de ontdekking kwam dat het een steen betrof.

Bron: Dagblad De Telegraaf 17 april 1998.

'Boze' Buizerd valt man aan

Voor de derde keer binnen een week viel gisteren nabij Sleen een Buizerd een fietser aan. Deze keer belaagde de roofvogel een 22-jarige Veenorder. De man werd in z'n nek gegrepen en gepikt en liep daarbij enkele kleine wondjes op. Om aan de onophoudelijk aanvallende vogel te ontkomen, dook de man met fiets en al de bossen in. De Buizerd bleef op hem loeren, waarna de Veenorder takken op straat gooide om de aandacht van passanten te trekken.

Toen een auto stopte, kon de man z'n onklaar geraakte fiets repareren. Onder dekking van de automobilist, die samen met hem op reed, vervolgde de Veenorder z'n weg. De Buizerd achtervolgde de fietser nog over een afstand van een kilometer, maar de nabijheid van de auto deed de vogel afzien van een nieuwe aanval (GPD).

Bron: De Gooi- en Eemlander 9 juni 1998.

Vossen fokken voor de jacht

Voorstanders van de Britse vossenjacht zijn opnieuw in het defensief na de ontdekking, dat op gerenommeerde jachtterreinen Vossen worden gekweekt.

Het argument dat de vossenjacht nodig is om het aantal van deze dieren binnen de perken te houden wordt daarmee onhoudbaar.

De afgelopen week namen politieagenten en leden van de Koninklijke Vereniging ter Voorkoming van Wreedheid tegen Dieren twee drie maanden oude Vossen in beslag. De dieren werden vastgehouden in een kooi op land dat eigendom was van de Sinnington Hunt, een organisator van vossenjachten (ANP).

Bron: De Gooi- en Eemlander 29 juni 1998.

Jager schiet Havik dood

Een 52-jarige jager uit Wijnjewoude is gisteren op heterdaad betrapt toen hij een Havik doodschoot.

De man had het dier gevangen in een kooi. Voor het oog van drie postende inspecteurs van de AID maakte hij de vogel af. *'Wij waren verbijsterd. De maag keerde ons om'*, vertelde een van de verbalisanten.

De jager had het op de Havik voorzien omdat hij naar eigen zeggen veel last heeft van de beschermde stootvogel. Die zou te veel konijnen en jonge hazen in '...zijn jachtgebied' vangen. De politie heeft zijn jachtakte ingevorderd (GPD).

Bron: De Gooi- en Eemlander 1 juli 1998.

Ganzenlokkers op heterdaad betrapt

Elke dag opnieuw was het prijsschieten op de aanvliegende ganzen, die met het geluid van een cassettebandje werden gelokt. Klachten uit de jagerswereld en van omwonenden leidden uiteindelijk tot de arrestatie van acht jagers en de inbeslagname van cassette-recorders, plastic lokganzen, jachtgeweren en loodhagelpatronen. *'Aan alle kanten zaten ze fout'*, zegt Peter Hartog van het bureau Milieuzaken van de politie Zuid-Holland-Zuid over de acht jagers tegen wie proces-verbaal is opgemaakt. Wanneer hij door de telefoon de cassette afspeelt, tettert in heftig staccato het geluid van de kolgans. *'Het gebruik van mechanische lokmiddelen is verboden.'* Dat geldt ook voor de loodhagelpatronen, waarvan er uiteindelijk 1400 in beslag werden genomen. Het verhaal begint met een tip afgelopen winter over ongeoorloofde jacht bij Streefkerk en Otterland in de Alblasserwaard. De drie milieu-agenten Teunis van den Anker, Dirk Noorlander en Peter Hartog weten, door ervaring wijs geworden, dat je er niet zomaar op af moet stormen. *'In het weidse polderland zien de jagers je al van verre aankomen.'* Het zachte weer werkt in het nadeel van de politie. *'Ze kunnen dan heel gemakkelijk de cassette en patronen in blubber en sloten verbergen.'*

Na verschillende observaties en bij lichte vorst wordt besloten om eind januari bij de twee locaties vanaf de vroege ochtend te posten. Hartog: *'Dat moest tegelijkertijd, want jagers hebben tegenwoordig ook mobiele telefoons.'* Er werd assistentie verleend door andere milieubureaus en de surveillance. Het was na enkele uren raak. Acht jagers werden in de kraag gevat, ook degenen die nog weg probeerden te vluchten. Uit de sloot - de vorst was toch niet streng genoeg - haalden de agenten na flink dreggen de hagelpatronen naar boven. In de jachthut vond de politie niet alleen kadavers van ganzen, maar ook van een Aalscholver, Meerkroet en andere vogels. Onderzoek door de Dienst Landbouwkundig Onderzoek in Lelystad wees uit dat alle vogels door loodhagel zijn gedood.

Op de locatie Otterland werden in een dubbele wand van een schuilhut nog eens 1300 loodhagelpatronen gevonden. Het is overigens niet voor het eerst dat in de Alblasserwaard jagers worden opgepakt. Tegen de jagers wordt proces-

verbaal opgemaakt, van de jachthouders is de jachtakte ingenomen. Allen zullen voor de rechter moeten verschijnen.

Bron: Handhaving, nummer 2 (1998).
Uit: De Praatpaal 16 (2): 22 (1998).

Stages ornithologiques sur l'île d'Ouessant

Automne 1998

Si l'île d'Ouessant jouit d'une réputation internationale, auprès des ornithologues, c'est aussi un site naturel remarquable. Ainsi, si vous êtes de ceux qui désirent s'initier à l'observation des oiseaux ou parfaire des connaissances encore hésitantes en ornithologie (voire en entomologie et botanique), le Centre d'Etude du Milieu d'Ouessant vous propose deux stages en automne. A cette période, Ouessant est un site privilégié pour l'observation des espèces migratrices venues de toute l'Europe du Nord qui descendent jusqu'en Afrique tropicale (passages en mer d'oiseaux pélagiques, haltes importantes de passereaux dans les pâtures, landes et vallons, stationnement de limicoles dans les grèves...).

- Stage du 31 août au 5 septembre. Coût: FF 1950 (hébergement, restauration, encadrement, entrée aux différents musées).

- Stage du 28 septembre au 3 octobre. Coût: FF 850 (hébergement, encadrement).

■ Renseignements et Inscription: Centre d'Etude du Milieu - F 29242 Ile d'Ouessant, Tél.: (0298) 48 82 65 (Frankrijk 0033).

Het Franse eiland Ouessant wordt wel eens door vogelaars het Franse Helgoland genoemd omdat het in de trektijd zo bijzonder rijk is aan een keur van trekvogels. Het eiland ligt ten westen van Brest (Bretagne) in de Atlantische Oceaan.

Frans jachtseizoen trekvogels verlengd

Het Frans parlement heeft met de steun van de Socialistische Partij (PS) een door rechts voorgestelde wet aangenomen, waarbij het jachtseizoen voor trekvogels wordt verlengd van 14 juli tot 28 februari.

De wet staat haaks op de richtlijn van de Europese Unie, die sinds 1979 het jachtseizoen vaststelde voor de periode van 1 september tot 31 januari.

De wet werd gisteren aangenomen met 92 tegen 20 stemmen. Regeringspartij de Groenen, die tegen stemde, is woedend op coalitiepartner PS, omdat deze partij het niet aandurfde de machtige Franse jachtlobby te trotseren.

Bron: Dagblad De Telegraaf 20 juni 1998.

Postduivenhouders vrezen verlengd Frans jachtseizoen

Postduivenbezitters vrezen dat hun vogels deze zomer massaal door Fransen zullen worden geschoten nu Frankrijk het jachtseizoen zes weken eerder heeft geopend.

Het Neerlands Postduiven Orgaan (NPO) gaat

een klacht indienen bij de Franse regering en de Europese Commissie.

Het jachtseizoen ging in het verleden altijd open vanaf 1 september, tot 31 januari. Nu mag deze zomer al worden geknald. Voorzitter Ebben van het NPO: *'Het is algemeen bekend dat Franse jagers schieten op alles wat beweegt. Het zou toch vreselijk zijn als er topduiven uit de lucht worden geschoten.'*

Bron: Dagblad De Telegraaf, 24 juni 1998.

Paris

The European Commission is suing France before the European Court of Justice over a new law that allows the killing of migratory birds during their reproductive season. Yielding to France's vociferous hunting lobby, Parliament extended the season on waterfowl by 10 weeks - well into the birds' migratory and nesting term.

Despite protests from Brussels that the longer French season violates a 1979 E.U. directive prohibiting hunting during the birds' reproductive periods, President Jacques Chirac signed the measure rather than anger the nation's 1.5 million hunters. The commission's case against France, a country usually cooperative on European matters, seeks a \$117,000 fine for each day that the law is applied.

Bron: Time, July 20, 1998, page 12.

Nieuw Belgisch jachtbesluit krijgt een onvoldoende

Het nieuw jachtbesluit voor 1998-2003 wijkt op belangrijke punten af van het voorstel uitgewerkt door Vogelbescherming. De Wielewaal heeft dit voorstel ondertekend en is het mee gaan bepleiten op het kabinet van minister Kelchtermans. Vooral de nog toegestane - zij het beperkte - jacht op Wintertaling en Smient is slecht onthaald bij veel leden, watervogeltellers en anderen. Een oplossing zou kunnen zijn om het jacht-decreet te wijzigen en deze en andere soorten (Korhaan, Bokje, Goudplevier...) te schrappen uit de lijst van jachtwild. In de lijst van bejaagbare soorten staat overigens ook nog een hele reeks kleine roofdieren (Hermelijn, Boommarter, Steenmarter,...). De regering heeft ook een besluit goedgekeurd voor de erkenning van wild-beheerseenheden (WBE's). In dit besluit is onder andere bepaald dat natuurverenigingen zitting moeten hebben in de organen van een erkende WBE. Tijdens de volgende vergadering in Antwerpen op 26 juni zal de werkgroep Natuurbehoud zich bezinnen over de houding van de vereniging tegenover WBE's.

Bron: Wielewaal, nummer 3, mei 1998, bladzijde 116.

Havik doden kost 25 miljoen Belgische frank

25 miljoen frank voor een Havik, 5 miljoen voor een Sperwer en 250.000 frank voor een Buizerd. Het parket wil deze richtprijzen voortaan hante- ren als schadeclaim bij overtredingen van de jachtwet of de wet op de vogelbescherming. De boetes voor het doden van roofdieren zijn in dit land allesbehalve afschrikwekkend. De scha-

declaims evenmin. Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels stelde zich meestal burgerlijke partij voor 1 symbolische frank.

Het parket in Leuven brengt hier verandering in. Substitute Van Langenhove vroeg aan professor Claude Joiris van de dienst Ecotoxicologie van de VUB om de materiële waarde van stootvogels te taxeren. Zo wil het parket voortaan de schuldige laten betalen voor de vernietigde dieren, aangezien die een functie in de natuur hebben en tot het gemeengoed behoren. Natuurorganisaties hebben met dit expertiseverslag een wapen in handen om schadevergoedingen te vorderen.

Het is de eerste keer dat wetenschappers de waarde van een vernietigd dier proberen te bepalen. Voor hun berekening volgden ze twee criteria: de zeldzaamheid van de dieren en hun plaats in de voedselketen.

Het VUB-verslag geeft geen nominale bedragen, maar drukt de minimale en maximale natuurwaarden uit in 'spreeuweenheden'. Het probleem was immers dat er vrijwel geen vonnissen zijn waarbij een rechter het verlies van een stukje natuur taxeert. Maar er zijn wel al schadevergoedingen bepaald voor gedode spreeuwen en hazen.

De VUB taxeert een Buizerd op 5.000 keer de waarde van een Spreeuw, een Sperwer zou 100.000 keer meer waard zijn en een Havik 500.000 keer.

Het blijft aan de rechter om de uiteindelijke waarde te bepalen. De rechtbank in Brugge taxeerde ooit in een vonnis een Spreeuw op 50 frank. Bijgevolg zou een Havik 25 miljoen waard zijn, een Sperwer 5 miljoen en een Buizerd een kwart miljoen. Ter vergelijking: voor een kind dat omkomt bij een ongeval, vergoedt de aanrijder de ouders hooguit 300.000 frank (MBO).

Bron: De Standaard 22 mei 1998.

Taxonomische wijzigingen bij vogels

Na een onderbreking van 15 jaar houdt de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) zich vanaf 1995 weer actief bezig met de taxonomie van de Nederlandse vogelsoorten. In twee nummers van Dutch Birding is een overzicht gegeven van de taxonomische wijzigingen in de periode 1977-1997 en in 1998.

De taak van de CSNA is het verzamelen van kennis over soortgrenzen en verwantschappen van Nederlandse vogels en het (taxonomisch) interpreteren van deze kennis. De CSNA staat onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU) en de Dutch Birding Association (DBA). Op dit moment bestaat de CSNA uit vijf leden: Arnoud B. van den Berg, Cornelis J. Hazevoet, C.S. (Kees) Roselaar, George Sangster (secretaris) en Ronald Sluys.

Sinds de publicatie van professor Voous' List of Recent Holarctic Bird Species (Tring 1977) heeft de systematiek een stormachtige ontwikkeling ondergaan die nu tot uiting komt in de beslissingen van de CSNA. De belangrijkste ontwikkeling is de toenemende aandacht voor het bepalen van verwantschappen volgens fylogenetische

methoden. Het aantal fylogenetische studies is de afgelopen twintig jaar exponentieel toegenomen en heeft tot veel nieuwe inzichten geleid. Eén daarvan is de nauwe verwantschap van *Anseriformes* (zwanen, ganzen en eenden) en *Galliformes* (fazanten, hoenders, patrijzen, kwartels). Verschillende morfologische en moleculaire studies hebben aangetoond dat deze orden elkaars naaste verwanten zijn en een basale positie innemen in de stamboom van vogels. De CSNA heeft daarom besloten deze twee orden vooraan te plaatsen op de Nederlandse lijst.

De belangrijkste ontwikkeling bij het bepalen van soorten is een verschuiving van definities die de onderlinge kruisbaarheid van soorten benadrukken naar definities waarbij de evolutionaire geschiedenis van soorten centraal staat. Deze ontwikkeling is op dit moment wereldwijd merkbaar en heeft een sterke toename van het aantal soorten in gang gezet. In Nederland worden nu bijvoorbeeld Toendra- en Taigarietgans, Zwarte en Bonte Kraai en Grote en Kleine Barmsej door de CSNA als aparte soorten erkend. Omdat de taxonomie van vogels nog volop in beweging is, zijn er in de nabije toekomst meer wijzigingen te verwachten.

De door de CSNA gehanteerde methoden worden in twee nummers van Dutch Birding in detail besproken (jaargang 19 (1): 21-28, jaargang 20 (1): 22-32).

Wij hopen dat men de door de CSNA genomen taxonomische beslissingen zal overnemen.

■ George Sangster, secretaris CSNA, Nieuwe Rijn 27, 2312 JD Leiden, tel./fax: (071) 514 37 90, E-mail: sangster@opbio.leidenuniv.nl